

Sote-uudistus - nostoja ja huomioita lakiluonnoksista

Kuntamarkkinat 2020

Juha Myllymäki

Lakiasiain johtaja

Keskeiset ehdotukset sote-järjestämisestä

- 21 maakuntaa, joille siirtyisi sote-palvelujen järjestämisvastuu.
- Uudenmaan maakunnassa
 - Palvelujen järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa, Helsingin kaupunki sekä terveydenhuollossa HUS-maakuntayhtymä
 - Terveydenhuollon järjestämisvastuu jakaantuisi lain ja järjestämissopimuksen mukaisesti alueen sote-maakuntien, Helsingin ja HUS-maakuntayhtymän välillä.
- Viisi yhteistyöaluetta maakuntien kesken (vrt. ERVA -alueet)

Sote-maakunta

- Eroja edellisen hallituskauden esitykseen maakuntalaiksi.
 - Järjestäjää ja tuottajaa ei eroteta.
 - Kiinteistöhallinto on maakunnan järjestettävissä.
 - Kansalliskielilautakunta ja saamen kielen lautakunta.
- Sote-maakunnan toimiala
 - Järjestää vain laissa säädetyt tehtävät: sote ja pelastustoimi.
 - Voi ottaa hoitaakseen myös lakisääteisiä tehtäviä **tukevia tehtäviä**.
 - Ei yleistä toimialaa (vrt. kunnat).
 - Voi harjoittaa alueellaan lakisääteistä tehtävää tukevaa vähäriskistä liiketoimintaa.

Sote-maakunnat ja kunnat

- Tehtävien hoitamisesta sopimiseen ei juurikaan mahdollisuuksia:
 - Kunnat voivat yleisen toimialansa puitteissa tuottaa myös maakunnalle kuuluvia palveluja (voi olla toimintaa markkinoilla).
 - Sote-maakunta voi hoitaa **kuntien vapaaehtoisia** ja sote-maakuntien tehtäväalaan kuuluvia tehtäviä **kaikkien** alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella ja kuntien rahoituksella.
 - Järjestämisvastuun siirtäminen kunnille **edellyttää erillistä toimivaltaa** tehtäväkohtaisessa lainsäädännössä (esimerkiksi sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki).

Järjestämisvastuu ja palvelujen hankkiminen

- Sote-maakunnalla olisi oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata soten järjestämisestä ja huolehdittava palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.
- **Sote-maakunnalla on oltava myös riittävä oma palvelutuotanto.**
- Palveluja voisi hankkia yksityiseltä, jos se on tarpeen lakisääteisten ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi
- Laissa säänneltäisiin, mitä **ei saa hankkia**,
 - Julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä tai palveluja
 - Sosiaalipäivystystä
 - Kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja (pl. perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoiminta)
 - Ensihoitopalveluja

Keskeisimmät kuntatalousvaikutukset liittyvät kykyyn selvittää tulevaisuudesta

LÄHTÖKOHDAT

- Veronmaksajan asema ”kiinnitetty”
- Muutos tehdään kustannusneutraalina
- Siirtyvät kulut ja tulot eroavat kunnittain eri syistä johtuen
- Ei juurikaan vaihtoehtotarkasteluja

HUOMIOITA

- Julkisen talouden tasapainolle esitettyjen tavoitteiden tulee toteutua
- Koronan ym. poikkeusolojen huomioon ottaminen
- +/- 100 €/as on tässä tilanteessa suuri muutos
- Rahoitusvaikutusten teko poikkileikkaustekniikalla aiheuttaa ongelmansa

HUOMIOITA

- Suhteellinen velkaantuneisuus, investointikyvyn turvaaminen
- Ajassa tapahtuvan muutoksen (kasvu / supistuminen) huomioon ottaminen
- Maakunnan rahoituskysymykset (rahoituksen riittävyyden lisäksi), maakuntien investointien rahoitus.

Omaisuusjärjestelyt HE-luonnos 15.6.2020

Sairaanhoidopiirit,
erityishuoltopiirit

Varat ja velat sekä sitoumukset siirtyvät

- **Ei korvausta kunnille**
- Ky-osuudet kirjataan kunnassa peruspääomaa vastaan
- Ky:n alijäämät katettava ennen siirtoa, ylijäämät voidaan palauttaa jäsenkunnille

Kunnat ja muut
kuntayhtymät

Maakunnalle siirtyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen:

- **irtain omaisuus, ei korvausta irtaimesta omaisuudesta**
- **sopimukset ja**
- **lomapalkkavelka siirtyy**
- sellaisen osake-yhtiön osakkeet, jotka kunta omistaa sote-palvelujen järjestämistä tai tuottamista varten*
- Oikeus kompensatioon lakennallisen veronkorotustarpeen perusteella

! Toimitilat vuokrataan 3 + 1 vuodeksi

**SOTE-
MAAKUNTA
1.1.2023**

Kompensaatio siirtyvästä omaisuudesta

- Oikeus kompensaatioon, jos välittömät kustannukset ylittävät euromäärän, joka vastaa **0,7 prosenttiyksikön korotustarvetta** laskennallisesta kunnallisveron tuotosta (korvausraja)
- Lisäksi oikeus kompensaatioon, jos **kunnan veroprosentti ylittää kahdella prosenttiyksiköllä** kaikkien kuntien painotetun keskimääräisen tuloveroprosentin. Korotus **75 %** korvausrajan alittavalta osalta
- Kuntaliitto on aiemmin esittänyt korvausrajaksi 0,25 prosenttiyksikköä tai kustannus vähintään 3 milj. euroa
- Kuntaliitto on aiemmin (viime keväällä) eduskunnassa todennut 0,7 prosenttiyksikön korvausrajan liian korkeaksi.

Henkilöstön asema muutoksessa

- Henkilöstösiirroissa noudatetaan liikkeen luovutusta
 - Sote-maakuntien palvelukseen siirtyisi noin 173 000 henkilöä
- Kuntien ja kuntayhtymien siirtyvä henkilöstö
 - Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö
 - Pelastustoimen henkilöstö
 - Tukitehtävät muualla kunnan hallinnossa (kun pääasiallisesti tehtävä siirtyy)
 - Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- Voimassa olevat HUS-shp palvelussuhteet jatkuvat HUS maakuntayhtymällä.

Nostoja käsittelyistä

Suuret kaupungit

Mm. uudistuksen perusratkaisu, kuntien rahoituksen ja rahoitusaseman heikennykset, korona-tilanteen huomiointi, aikataulu ja yksityisen sektorin hyödyntäminen

Seutukaupungit

Mm. kuntien resurssit tulevaisuudessa elinvoimaa edistäviin investointeihin, maakuntien käyttöön siirtyviin sote-kiinteistöjen liittyvä lainakanta

Pienet kunnat

mm. kunnille jäävät kiinteistöt ja niihin liittyvät riskit, kiinteistöihin liittyvät investointitarpeet ennen uudistusta, kuntien tukipalvelut ja ulkoistettujen palveluiden asema

Kehyskunnat

Rahoituksen siirron kuntavaikutukset, omaisuuden siirron kompensatio ja kunnille jäävät kiinteistöt

Nostoja käsittelyistä

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat (kuntatyypiverkosto)

mm. kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyö ja ruotsinkielisten palveluiden kehittämisen työnjako, ruotsinkielinen kehitysvammaisten erityishuolto jatkossa (nyk. Kårkulla)

Sote-johtajat

mm. maakuntien rahoitus ja ohjaus, investointien ohjaukseen ja rahoitukseen liittyvät kysymykset. Yksityisen sektorin hyödyntämistä koskevat rajoitukset

Pelastuslaitokset

mm. pelastustoimen rahoitus ja asema maakunnassa, ensihoitopalveluiden tuottaminen, ohjausjärjestelmä

Lausuntoluonnoksen kärkiteemoja 1/4

Kuntaverkostojen ja hallituksen työvaliokunnan evästyksen pohjalta

Sote-maakuntien ja kuntien suhde

- Kunnan ja maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota
- Sote-maakuntien ja kuntien välisen työnjaon sopimismahdollisuutta tulisi laajentaa

Sote-palveluiden järjestäminen

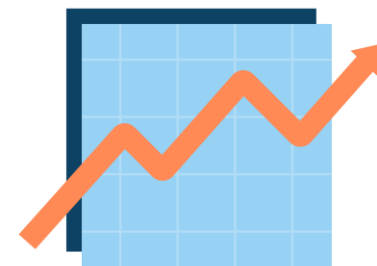
- Vaatimus sote-maakunnan ”riittävästä omasta tuotannosta” tarpeettomasti rajoittaa yksityisen ja kolmannen sektorin hyödyntämistä

Sote-maakuntien ohjaus

- Kuntien merkittävä rooli mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tulisi huomioida ja vahvistaa kuntien osallistumismahdollisuutta
- Sote-maakuntien valtionohjausta tulisi rajata uudistuksen tavoitteiden ja maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta välttämättömiin kohteisiin

Kuntien tulojen siirto valtiolle maakuntien rahoitusta varten, 19,1 mrd. €

	mrd. euroa
A) Siirtyvät kustannukset	19,1
B) Leikattava yhteisövero	-0,6
C) Leikattava valtionosuus	-6,4
D) Kunnallisverosta leikattavaksi jäävä osuus	-12,1
→ Tarvittava euromäärä laskennassa käytetyillä veropohjätiedoilla johtaa 12,63 %-yksikön kunnallisveron leikkauksen	

HUOM!

Kunnallisverosta leikattava prosenttiosuus on laskennan **lopputulos** – ei laskentaa ohjaava suure!

Prosentti siis muuttuu kustannusten, valtionosuuksien ja yhteisöveron muuttuessa.

Lausuntoluonnoksen kärkiteemoja 2/4

Kuntaverkostojen ja hallituksen evästysten pohjalta

Rahoitus kuntien näkökulmasta

- Kuntatalouden muuttunut tilanne, erityisesti koronepidemian vaikutukset pitäisi huomioida
- Kuntakohtainen talouden tasapainon +/- 100 €/as kuntakohtainen muutos on liian suuri (→ ~ +/- 0 €/as)
- Ajassa tapahtuva muutos (esim. väestökasvu) tulisi huomioida
- Tulisi etsiä keinoja kuntien investointikyvyn turvaamiseksi ja suhteellinen velkaantuneisuuden kasvun aiheuttamiin haasteisiin

Rahoitus julkisen talouden ja maakuntien näkökulmasta

- Maakuntien rahoituksessa ja talouden ohjauksessa tulisi kiinnittää huomiota uudistukselle asetettujen kustannuskehityksen hillinnän tavoitteiden toteutumiseen

Lausuntoluonnoksen kärkiteemoja 3/4

Kuntaverkostojen ja hallituksen evästyksen pohjalta

Kompensaatio kunnille omaisuusjärjestelyistä

- Ehdotetut rajat kuntien oikeudesta saada kompensatiota liian korkeat (laskennallinen veronkorotustarve 0,7 prosenttiyksikköä ja $\frac{3}{4}$ tämän alittavalta osin, jos kunnan veroprosentti 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin maassa keskimäärin)
- Kustannuksiin luettava perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla myös kunnilta siirtyvä irtain omaisuus ja kuntayhtymien peruspääomaosuudet.

Kunnille jäävät kiinteistöt

- Vuokrausmalli (3+1v) ongelmallinen kuntien toimitilojen käytön tulevan suunnittelun näkökulmasta
- Jatkovalmistelussa löydettävä keinot joilla käsitystä maakuntien tulevaisuuden toimitilatarpeista voidaan nopeuttaa ja kunnille kuntien omistukseen jääviin kiinteistöihin liittyviä riskejä pienentää
- Maakunnille luotava mahdollisuus myös lunastaa käyttöönsä kunnille jääviä sote- ja pelastustoimitiloja

Lausuntoluonnoksen kärkiteemoja 4/4

Kuntaverkoston ja hallituksen evästysten pohjalta

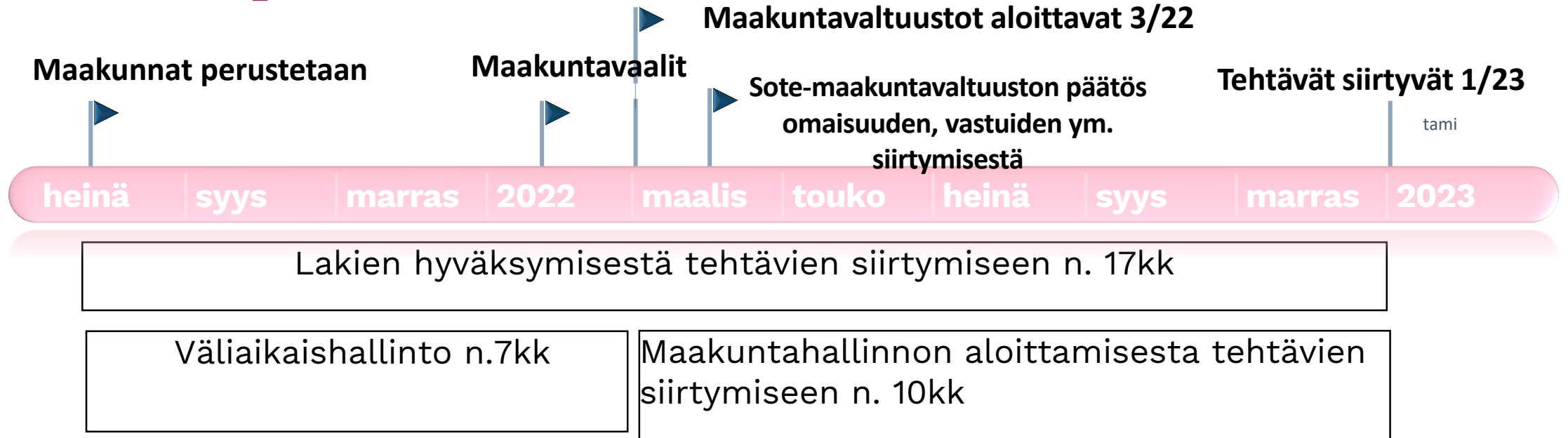
Uudistuksen aikataulu

- Toimeenpanoaikataulu vaikuttaa hajanaisesta lähtötilanteesta lähtevien sote-maakuntien osalta liian kireältä
- Aikataulun realistisuus ja mahdollisuus muutoksen vaiheistamiseen arvioitava jatkovalmistelussa

Muutuskustannukset

- Arviota muutuskustannuksista tarkennettava yhdessä kuntatoimijoiden kanssa ja aiheutuviin kustannuksiin tulee varata täysimääräinen valtion rahoitus.
- Kiinnitettävä huomiota suorien kustannusten lisäksi kunnille aiheutuviin välillisiin kustannuksiin

Toimeenpanoaikataulu

Juha Myllymäki

juha.myllymaki@kuntaliitto.fi

+358 50 408 4392

+358 9 771 2193

www.localfinland.fi